КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

СХВАЛЕНО
Протокол Вченої ради КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»
№ 1 від 27.01.2025

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»

№ 7 від 27.01.2025

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
тематичного спецкурсу-тренінгу
«Практичні матеріали з реалізації мовно-літературної освітньої галузі»

«Practical materials for implementing the language and literature educational field»

для вчителів початкових класів закладів загальної середньої освіти

Укладачі:
***Коченгіна М.В.**, завідувачка кафедри методики дошкільної та початкової освіти, канд. пед. наук;*
***Сосницька Н.П.**, старша викладачка кафедри методики дошкільної та початкової освіти*

Цільова група: учителі початкових класів закладів загальної середньої освіти

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання
кафедри методики дошкільної та початкової освіти
№ 5 від 16.12.2024

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна.

НАПРЯМИ: розвиток компетентностей (предметно-методичної) учителів початкових класів відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29.08.2025) та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800.

МЕТА: професійний розвиток учителів початкових класів шляхом набуття та оновлення їх компетентностей відповідності до вимог сьогодення; оволодіння методами та прийомами розвитку в учнів / учениць умінь працювати з медіатекстами, формувати в здобувачів освіти вміння визначати будову слова, формувати графічні та орфографічні вміння.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ:

1. Задоволення фахових потреб учителів у
   - поглибленні теоретичних знань щодо методологічних засад
     - формування в учнів / учениць умінь працювати з медіатекстами;
     - визначення будови слова;
     - формування графічних та орфографічних умінь;
   - вдосконалення вмінь
     - використовувати методи та прийоми формування в учнів / учениць умінь працювати з медіатекстами;
     - формувати в здобувачів освіти вміння визначати будову слова;
     - формувати в здобувачів освіти графічні та орфографічні вміння.
2. Удосконалення / розвиток професійних компетентностей
   - **А2 (предметно-методичної) –** здатності добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання здобувачів початкової освіти.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні положення. Освітня програма тематичного спецкурсу-тренінгу «Практичні матеріали з реалізації мовно-літературної освітньої галузі» є складовою Комплексної програми підвищення кваліфікації вчителів початкових класів закладів загальної середньої освіти.

Цільова аудиторія освітньої програми – учителі початкових класів, які вже здобули відповідну професійну освіту в галузі початкової освіти, мають досвід педагогічної діяльності вчителем початкових класів.

Актуальність.

Освітню програму тематичного спецкурсу «Практичні матеріали з реалізації мовно-літературної освітньої галузі» розроблено з урахуванням положень: Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти, Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних

працівників (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800), професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 1225 від 29.08.2024).

Обсяг: 6 годин (0,2 кредита).

Особливості організації освітнього процесу за цією програмою

Навчання за освітньою програмою проходить у дистанційному форматі, синхронно з використанням сервісу ZOOM з обов'язковою участю слухачів.

Освітню програму структуровано за двома модулями. В освітній програмі тематичного спецкурсу-тренінгу передбачено мотиваційний модуль, який представлено заняттям (1 год) за темою «Мотивуюче заняття». Інші заняття (5 год) належать до «Практичного модуля» і, відповідно, мають практичну спрямованість.

Науково-педагогічні працівники Академії можуть вносити зміни в пропонований освітньою програмою зміст з метою необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зазначивши їх в розкладі занять, а також для коригування тематики навчальних занять відповідно до вимог чинних нормативних документів щодо здійснення освітнього процесу в закладах освіти, актуальних векторів підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Загальний обсяг таких змін може досягати до 25%.

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- *для очного навчання:* мультимедійний проєктор, ноутбук, фліпчарт, навчальні матеріали, сучасне програмне забезпечення, програмне забезпечення для інтерактивної дошки, інтернет;
- *для дистанційного навчання:* комп'ютерна техніка, доступ до швидкісного інтернету, дистанційна платформа, програмне забезпечення для проведення відеоконференцій.

Очікувані результати охоплюють

Знання й розуміння:

методологічних засад

- формування в учнів / учениць умінь працювати з медіатекстами;
- визначати будову слова;
- графічних та орфографічних умінь.

Уміння:

- використовувати методи та прийоми формування в здобувачів освіти умінь працювати з медіатекстами;
- формувати в здобувачів освіти вміння визначати будову слова;
- формувати графічні та орфографічні вміння у молодших школярів.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- усвідомлення відповідальності за формування в здобувачів початкової освіти вмінь сприймати, аналізувати й перетворювати медіатексти, визначати будову слова, графічних і орфографічних умінь.

Компетентності:

- **А2.4 (предметно-методична) –** здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання здобувачів початкової освіти.

КУРИКУЛУМ

за освітньою програмою тематичного спецкурсу підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗДО за темою «Практичні матеріали з реалізації мовно-літературної освітньої галузі» (6 год / 0,2 кредита)

№ з/п	Назва модуля	К-ть годин
1.	Мотиваційний	**1**
2.	Практичний	**5**
	Разом за модулями (годин/кредитів)	**15 год / 0,5 кредита**

Курикулум є основою для складання навчально-тематичного плану, робочої навчальної програми / РНТП / розкладу навчальних занять, що оприлюднюються на сайті КВНЗ «Харківської академії неперервної освіти».

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

за освітньою програмою спецкурсу-тренінгу підвищення кваліфікації вчителів початкових класів за темою
«Практичні матеріали з реалізації мовно-літературної освітньої галузі»
(6 год / 0,2 кредита)

Назва модуля	№ теми	Назви тем	Індекси компетентностей, що розвиваються	Усього годин
Модуль І. Мотиваційний	1.1	Мотивуюче заняття	А2.2	1
		Усього за модулем		1
Модуль 2. Практич-ний	2.1	Методи та прийоми формування в учнів / учениць умінь працювати з медіатекстами	А2.4	1
	2.2	Практичні поради щодо визначення будови слова: доступно й надійно	А2.4	2
	2.3	Формування графічних та орфографічних умінь у молодших школярів: актуальні лайфхаки	А2.4	2

Використані та рекомендовані джерела

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ:

1. Державний стандарт початкової освіти : затв. Постановою Каб. Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688) / [Електронний ресурс] – Режим доступу до вид. : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text
2. Звіт про результати першого циклу загальнодержавного моніторингового дослідження якості початкової освіти «Стан сформованості читацької та математичної компетентностей випускників початкової школи закладів загальної середньої освіти» 2018 р. Частина ІІІ. Читання / Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2019. 252 с. [340 с. із додатками] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/03/2018_ZVIT_MDYAPO_CHYTANNYA_Sajt-1.pdf
3. Звіт про науково-дослідну роботу з теми «Формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у навчальному процесі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://undip.org.ua/files/docs/%D0%97%D0%B2i%D1%82_2010_2013_1154.pdf
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/npas/249613934
5. Моніторинг НУШ. РЕЗУЛЬТАТИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ перший етап, 2019 – 2020 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/2021/Monitorynh/Monitorynh_vprovadzhennya_reformy_NUSH_rezultaty_ta_rekomendatsiyi_26_02.pdf
6. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2019/12/PISA_2018_Report_UKR.pdf
7. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» / наказ МОН України від 29. 08.2024 № 1225. – URL: https://mon.gov.ua/news/informatsiine-povidomlennia
8. Типова освітня програма для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: https://mon.gov.ua/ua/news/

9. Типова освітня програма для учнів 1-2 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: https://mon.gov.ua/ua/news/
10. Типова освітня програма для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: https://mon.gov.ua/ua/news/
11. Типова освітня програма для учнів 3-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.08.2022 № 743). – URL: https://mon.gov.ua/ua/news/
12. Стратегія розвитку читання на період до 2032 року «Читання як життєва стратегія» (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2023 р. № 190-р) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/190-2023-%D1%80#Text

Основна література

1. 57% українських дітей читають із примусу – дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://chytomo.com/57-ukrainskykh-ditej-chytaiut-iz-prymusu-doslidzhennia/
2. Академічний тлумачний словник (1970 – 1980) - http://sum.in.ua
3. Вашуленко О.В. Формування читацької компетентності (мовленнєва, літературно-творча й емоційно-ціннісна складові) молодших школярів у навчальному процесі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://undip.org.ua/files/docs/%D0%97%D0%B2i%D1%82_2010_2013_1154.pdf
4. Вашуленко О. Використання медіатекстів у підручнику літературного читання для початкової школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ipvid.org.ua/index.php/psp/article/view/744/865
5. Головащук С.І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995. – 192 с.
6. Демченко В. Функціональна неграмотність - гуманітарна загроза людству? / В. Демченко // Нова педагогічна думка. – 2017. – № 4. – С. 7-9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2017_4_3.
7. Доній Н. Є. Функціональна грамотність як вітальна потреба соціального простору XXI ст. // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2012. № 22(257). Ч. VII. С. 73−79. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/znanosv/znanosv2016/paper/viewFile/1534/1231 .
8. Єфіменко А., Ішутіна О. робота з медіатекстом на уроках мовно-літературної освітньої галузі як метод формування

медіаграмотності молодших школярів.
DOI:10.31865/2414-9292.14.2021.236601
9. Задоволення від читання: навичка, яку потрібно тренувати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bokmal.com.ua/life/zadovolennya-vid-chitannya-navichka-yaku-potribno-trenuvati/
10. Мартиненко В.О. Формування читацької компетентності молодших школярів (розуміння текстів різних видів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://undip.org.ua/files/docs/%D0%97%D0%B2i%D1%82_2010_2013_1154.pdf
11. Мартиненко В.О. Читацька діяльність молодших школярів: сучасні тенденції розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/707722
12. Медіаграмотність у початковій школі: посібник для вчителя / Волошенюк О. В, Ганик О. В., Голощапова В. В, Дегтярьова Г.А, Іванова І. Б., Кожанова А. Ю., Пиза Г. Ю., Шкребець О. О, Янкович О. І. / За редакцією Волошенюк О. В., Іванова В. Ф. – Київ : ЦВП, АУП, 2018 — 234 с.
13. Орфоепічний словник / Уклад. Погрібний М.І. – К.: Рад. шк., 1984. – 629 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/
14. Орфоепічний словник / Уклад. Погрібний М.І. – К.: Рад. шк., 1986. – 118 с
15. Полюга Л.М. Словник українських морфем: понад 45 000. – К.: Довіра, 2009. – 554 с.
16. Сікорська З.С. Українсько-російський словотворчий словник: – К.: Освіта, 1995. – 256 с. http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001696
17. Словник труднощів української мови / [Гринчишин Д. Г., Капелюшний А.О., Пазяк О. М. та ін.]; За ред. С. Я. Єрмоленко. – К.: Рад. шк., 1989. – 336 с.
18. Словники України online. Словозміна. URL: http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/
19. Сосницька Н.П. Реалізація компетентнісного підходу у вивченні української мови в початкових класах. – Джерело педагогічної майстерності. Початкова освіта у векторі сучасних змін: Науково-методичний журнал. – Випуск № 4 (56). – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2012. – 196 с. – С. 54 – 59.
20. Сосницька Н.П. Шляхи розв'язання актуальних проблем щодо формування ключової компетентності «вільне володіння державною мовою» в молодих школярів // Джерело педагогічних інновацій. Оновлена початкова школа. Науково-методичний журнал. – Випуск № 2(22). – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2018. – 168 с. – С. 108 – 119.
21. Старагіна І.П., Перепелицина О.А., Сосницька Н. П. Формування орфографічної дії. 2 клас. Система Д.Б.Ельконіна – В.В.Давидова. Методичні рекомендації для вчителя щодо викладання української мови в класах з українською мовою навчання. Ч. 1. – Харків: ННМЦ «Розвиваюче навчання», 2023. – 96 с.

22. Старагіна І.П., Перепелицина О.А., Сосницька Н.П. Початковий етап розвивального навчання рідної мови. Система Д.Б.Ельконіна – В.В.Давидова. Частина 2. Читання та письмо. Методичні рекомендації для вчителя. – Харків: Розвиваюче навчання, 2023. – 60 с.
23. Старагіна І.П., Сосницька Н. П., Перепелицина О.А. Формування орфографічної дії. 2 клас. Система Д.Б.Ельконіна – В.В.Давидова. Методичні рекомендації для вчителя щодо викладання української мови в класах з українською мовою навчання. Ч. 2. – Харків: ННМЦ «Розвиваюче навчання», 2023. – 84 с.
24. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / За заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда. – К.: Наук. Думка, 1969. – 436 с.
25. Сучасна українська літературна мова: Підручник / М.Я. Плющ, С.П.Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін.; За ред. М.Я. Плющ. – К.: Вища шк., 1994. – 414 с. – С. 16 – 101.
26. Сучасна українська мова: довідник / Л.Ю. Шевченко, В.В. Різун, Ю.В. Лисенко; За ред. О.Д. Пономаріва. – К.: Либідь, 1993. – 336 с. –С. 26 – 69.
27. Старагіна І.П. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання: навчально-методичний посібник / Старагіна І.П., Терещенко В.М., Панченков А.О. – Харків: Соняшник, 2020. – 176 с.
28. Терещенко В.М. Розбір слова за будовою : словник / В.М.Терещенко. Х.: ПП Українське літературне агентство “УЛА”, 2016. 96 с.
29. Тлумачний словник української мови [Електронний ресурс] : у 20-ти томах : електронна версія видання / Нац. акад. наук України, Укр. мовно-інформ. фонд; гол. ред. В. М. Русанівський ; науковий керівник проекту В. А. Широков, 2010. URL: - https://sum20ua.com
30. Український правопис. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf
31. Український правопис. К.: Наукова думка, 2019. 393 с.